

deci în mod pregnant influența concepțiilor generale asupra perspectivei critice din care privesc opera tolstoiană. Putem distinge astfel modul în care opera lui Tolstoi a devenit în țara noastră obiectul unei interpretări deosebite, potrivit cu pozițiile de clasă ale comentatorilor ei. Atitudinea criticilor amintiți a fost dătătoare de ton pentru cei care i-au urmat, într-o tabără sau alta. Uneori — cum va fi cazul lui Soveja — aceștia repetă pur și simplu ideile enunțate anterior, alteori le dezvoltă și le îmbogățesc (presa muncitorească și criticii apropiați de pozițiile clasei muncitoare).

În delimitarea și interpretarea acestor poziții ale criticilor români din trecut am pornit de la genialele articole ale lui Lenin despre Tolstoi. Lenin a relevat pentru prima oară faptul că opera și personalitatea lui Tolstoi au devenit obiectul disputei ideologice, al răstălmăcirilor și tendințelor de anexiune din partea reprezentanților diferitelor curente social-politice și ideologice ale Rusiei de atunci. Lenin a supus creația tolstoiană unei analize științifice profunde de pe pozițiile marxismului, analiză devenită clasică¹. Astăzi, când, în lupta ideologică dintre cele două lumi, operele marilor clasici ruși, în special Tolstoi și Dostoievski, au devenit obiectul unor interpretări tendințioase și răstălmăciri pe scară mondială din partea exponenților ideologici ai lumii capitaliste, ne dăm seama și mai bine cât de actuale sînt tezele leniniste asupra lui Tolstoi, cât de mult ne ajută analiza și caracterizarea făcută de el creației tolstoiene, să distingem imaginea reală a genialului scriitor rus, proiectată pe fundalul epocii sale, ea însăși magistral definită de Lenin.

Ne propunem deci să arătăm în articolul de față că și în țara noastră pînă la 23 august 1944, opera lui Tolstoi a fost obiectul unei veritabile dispute ideologice, că a fost privită diferit, în funcție de apartenența la tabăra progresistă sau reacționară a acelor care au scris despre ea. Prezența lui Tolstoi în cultura română a fost, ca pretutindeni, un adevărat ferment ideologic. Tolstoi n-a fost numai artistul genial, admirat și citit cu pasiune, ci și un adevărat tovarăș de luptă al tuturor conștiințelor înaintate, un educator al marilor noștri creatori, un adevărat dascăl de umanitate. Influența lui asupra culturii românești și asupra conștiinței publice din România va trebui analizată în adîncime.

Majoritatea studiilor și articolelor pe care le analizăm în articolul de față nu au făcut, după cât știm, obiectul unei lucrări de această natură². Aprecierile criticilor români din trecut asupra creației lui Tolstoi n-au fost analizate și sintetizate de pe pozițiile marxist-leniniste. Unii critici, ocupîndu-se de aportul lui Duiliu Zamfirescu la evoluția romanului românesc sau de moștenirea lui Garabet Ibrăileanu fac referiri sumare (Savin Bratu)

¹ LENIN — *Despre cultură și artă*, E.S.P.L.P., București, 1957, p. 88—93, 108—128.

² Dintre cele mai valoroase studii consacrate la noi genialului scriitor rus după 23 august 1944 menționăm: M. NOVICOV, *Romanul Ana Carenina de L. N. Tolstoi astăzi*, 1950, retipărit în volumul *Pentru literatura vieții noi*, București, 1953, p. 336—384; Acad. G. CĂLINESCU, *Lev Tolstoi*, în volumul *Studii și Conferințe*, București, 1956, p. 185—223; Acad. TUDOR VIANU, *Filozofia istoriei în « Război și pace » de Tolstoi*, în *Literatură universală și națională*, București, 1956, p. 87—116; M. NOVICOV, *L. N. Tolstoi astăzi*, în « Studii și cercetări de istorie literară și folclor », IX (1960), nr. 4, p. 617—626; TATIANA NICOLESCU, *Aprecieri asupra operei și personalității lui L. N. Tolstoi în presa noastră muncitorească de la sfîrșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea*, în « Romanoslavica », IV, 1960, p. 173—186; Vezi bibliografia traducerilor și a lucrărilor despre Tolstoi la FILIP ROMAN, *Literatură rusă și sovietică în limba română 1830—1959*, București, 1959.